

**CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY.
CRIMINAL AND PENAL LAW**

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-324-8-18>

**PROBLEMS OF CRIMINAL OFFENSE QUALIFICATION
“ILLEGAL USE OF HUMANITARIAN AID, CHARITABLE
DONATIONS OR FREE AID FOR PROFIT”**

**ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРАВОПОРУШЕННЯ «НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ
З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ
ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ
АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ»**

Abakumova Yu. V.

*Doctor of Law,
Associate Professor at the Department of
Criminal Law, Process and Criminology
Institute of Economics and Law
of the Classical Private University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Абакумова Ю. В.

*доктор юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права,
процесу та криміналістики
Інститут економіки та права
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Mediannyk O. H.

*Student
Institute of Economics and Law
of the Classical Private University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Медяник О. Г.

*студентка
Інститут економіки та права
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

З початком війни росії проти України у нашій державі почали активно діяти різноманітні благодійні фонди та волонтерські організації діяльність яких спрямована на допомогу Збройним Силам України (ЗСУ), особам, переміщеним з тимчасово окупованих територій, соціально не захищеним верствам населення, тваринам (безпритульним, або таким, що залишилися без піклування своїх господарів через збройну агресію) тощо. Проведення такої роботи є дуже непростим, потребує багато часу та сил і, фактично, повної віддачі людини, яка взяла на себе подібні обов'язки. При цьому ми часто можемо спостерігати і такі негативні явища, як зловживання у сфері благодійності, зокрема – привласнення гуманітарної допомоги чи інших пожертв. Саме тому

Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» № 2155-IX від 24.03.2022 р. [1] було встановлено кримінальну відповідальність за подібні дії та доповнено Кримінальний кодекс України (далі – КК) ст. 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги». Дана кримінально-правова норма наголошує на тому, що особа підлягає кримінальній відповідальності за продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі [2].

Якщо проаналізувати зміст диспозиції ст. 201-2 КК – можна визначити певні кримінально-правові ознаки досліджуваного кримінального правопорушення, зокрема:

1. Предметом цього правопорушення є: товари (предмети) гуманітарної допомоги; благодійні пожертви; безоплатна допомога.

2. З об'єктивної сторони дане правопорушення може виражатися у вчиненні таких активних дій як: продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги; використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги; укладання інших правочинів щодо розпорядження означеним майном (гуманітарної допомоги), якщо такі дії було вчинено у значному розмірі (тобто загальна вартість гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги має у триста п'ятдесят і більше разів перевищувати неоподатковуваний мінімум доходів громадян) [2].

3. З суб'єктивної сторони дане кримінальне правопорушення характеризується наявністю спеціальної мети – отримання прибутку.

4. Суб'єкт цього правопорушення загальний, тобто фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці не молодше 16-ти років (відповідно до статей 18 та 22 КК України).

У примітці до ст. 201-2 КК зазначено, що під гуманітарною допомогою, благодійними жертвами та безоплатною допомогою слід розуміти поняття, визначені Законом України «Про гуманітарну допомогу» та Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» № 1192-XIV від 22.10.1999 під поняттям «безоплатна допомога» розуміється «надання гуманітарної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій донорам» [3], а під терміном «гуманітарна допомога» – «цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової

допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту» [3]. Отже гуманітарна допомога є різновидом благодійництва та має бути спрямована відповідно до обставин та об'єктивних потреб її отримувачів. Поняття «благодійна пожертва» визначається ст. 6 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» № 5073-VI від 05.07.2012. Згідно з вказаним нормативно-правовим документом благодійною пожертвою є «безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до цього Закону» [4]. Отже, у будь-якому разі предмет досліджуваного кримінального правопорушення передається винному на безоплатній основі, а його вчинення полягає у незаконному використанні особою благодійних пожертв, гуманітарної допомоги та іншого майна, одержаного у такій якості з метою отримання прибутку, що свідчить про умисний характер вчиненого.

Також слід приділити особливу увагу суб'єкту вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК.

Гуманітарна допомога або благодійні пожертви передаються від донора отримувачу. При цьому такими отримувачами мають бути юридичні особи, які офіційно зареєстровані в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги, що ведеться Міністерством соціальної політики України [5]. Отже суб'єкт незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги має бути офіційним представником такої юридичної особи. Тобто це спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення – фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа (ч. 2 ст. 18 КК України).

Література:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. Закон України № 2155-IX від 24.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-03. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Про гуманітарну допомогу. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації. Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
5. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-324-8-19>

PROBLEMATIC ISSUES OF CRIMINAL LIABILITY FOR CRIMES PROVIDED FOR IN ARTICLES 351, 351-1, 351-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЯМИ 351, 351-1, 351-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Borovyk A. V.   Боровик А. В.

*Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Vice-Rector for Scientific Work
Academician Stepan Demianchuk
International University of Economics
and Humanities
Rivne, Ukraine*

*кандидат юридичних наук, доцент,
проректор з наукової роботи
Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка
Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Ефективна діяльність представників влади вимагає створення дієвого механізму забезпечення виконання законних вимог вказаних суб'єктів. Для реалізації цієї мети в законі про кримінальну відповідальність встановлено підстави кримінальної відповідальності за різні прояви